

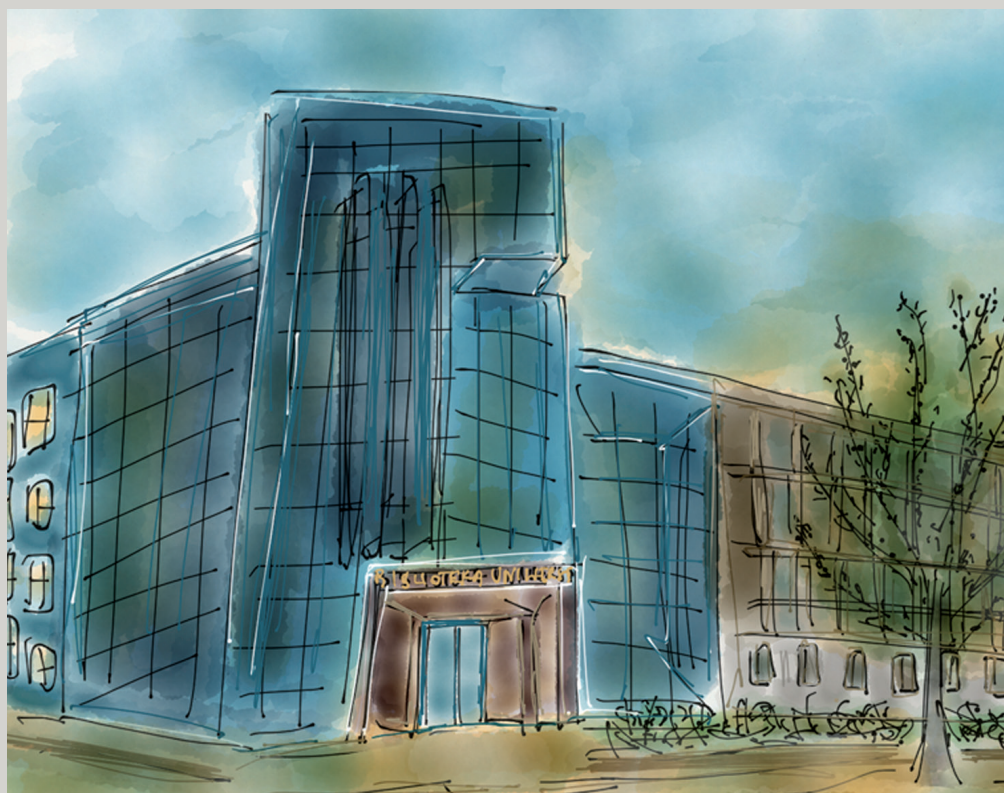

Od przeszłości do teraźniejszości

Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego

1945–2015

Uniwersytet
ŁÓDZKI

W WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO

Mariusz Raczyński

Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1945–1980

Abstract: The Library of Łódź University – 1945–1980

In the first period (1945-1980), the most important problem was the premises; the Library was situated in few small rooms. In 1960, the Library was moved to the new, modern building on Jan Matejko Street. Then, the full functionality of the Library could be started –with the examples of The Sections of Special Collections, which constitute a specific and separate part in every scientific library, and The Scientific Information Department, started to develop their activities. The whole network of the branch libraries was organized then.

20

Lata 1945–1959

Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego (BUŁ) jest ściśle związana z macierzystą uczelnią. W Łodzi dopiero po zakończeniu I wojny światowej utworzono pierwszą wyższą szkołę, Oddział Wolnej Wszechnicy Polskiej, dysponującą niewielką biblioteką. Możliwości powstania nowej, podobnej jednostki zrodziły się po wyzwoleniu miasta 19 stycznia 1945 r., a zwłaszcza po przybyciu do niego grupy pracowników naukowych, w dużej części pracujących tutaj przed wojną. Głównymi inicjatorami powstania wyższej uczelni byli prof. Teodor Vieweger i prof. Bolesław Wilanowski, współpracujący w Komitecie Organizacji Uczelni Państwowej w Łodzi. Komitet ten już 11 lutego 1945 r. powołał do życia Bibliotekę Uniwersytetu Łódzkiego (BUŁ). Powstawała ona w specyficznych warunkach: nie było lokalu, personelu ani księgozbioru. Komitet powierzył kierownictwo BUŁ Zygmunutowi Dylikowi, znanemu działaczowi kultury w przedwojennej Łodzi. Faktycznie biblioteką kierował delegat Komitetu dr Julian Żukowski, a od 23 marca 1945 r. do 31 sierpnia 1946 r., prof. dr Jan Muszkowski. Od 1 września 1946 r. na stanowisku dyrektora zatrudniono dr Adama Łysakowskiego, przedwojennego dyrektora Biblioteki Uniwersytetu Wi-

leńskiego¹. Kierował on biblioteką do 30 września 1948 r. kiedy to, wobec nadmiaru obowiązków i chęci kontynuowania pracy naukowej (był równocześnie wykładowcą na UŁ i dyrektorem Państwowego Instytutu Książki) zrezygnował z powierzonej funkcji. Stanowisko dyrektora BUŁ objęła wówczas dr Helena Więckowska, kustosz Biblioteki Narodowej w Warszawie i sprawowała je do 30 września 1969 r., tj. do przejścia na emeryturę². Kolejnym dyrektorem Biblioteki został dr Bolesław Świdorski, były wicedyrektor Biblioteki Uniwersytetu im. A., Mickiewicza w Poznaniu.

Największy problem, w pierwszym okresie istnienia biblioteki, stanowiła jej baza lokalowa. Już w końcu lutego 1945 r. uzyskała, po decyzji Komitetu Organizacyjnego UŁ, pokój o powierzchni 40 m². przy al. Kościuszki 10. Po uzgodnieniach z zajmującą resztę posesji Okręgową Dyрекcją Poczty i Telegrafów lokal biblioteczny powiększył się do 800 m². Był to budynek pofabryczny, nienadający się do celów bibliotecznych ze względu na zniszczone stropy i podłogi oraz niedostatek urządzeń ciepłowniczych, kanalizacyjnych i wodociągowych. Służył on jednak przez następne 15 lat jako tzw. magazyn zbiorów zabezpieczonych, do którego zwożono uzyskane dla BUŁ wol.³ W lipcu 1945 r. biblioteka otrzymała trzy sale w budynku przy ul. Narutowicza 59a, który zajmowany był w większości przez Gimnazjum i Liceum F. Miklaszewskiej. Po likwidacji tych szkół w 1948 r., Ministerstwo Oświaty oddało do dyspozycji BUŁ kolejne pomieszczenia. Jednocześnie na 2 piętrze ulokowano Studium Nauczycielskie, a na parterze Wojewódzką Przychodnię Przeciwalkoholową i Psychiatryczną. Zdecydowanie pogorszyło to warunki korzystania z biblioteki, ponieważ pracownicy i czytelnicy zostali zmuszeni do częstych kontaktów z pacjentami przychodni⁴. Problem ten rozwiązało dopiero wprowadzenie do planu Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego budowy nowego budynku BUŁ, którą rozpoczęto 8 marca 1955 r.

Trudności związane z budynkami bibliotecznymi wpływały negatywnie na całą pracę instytucji w pierwszym okresie jej istnienia. Nowa biblioteka nie posiadała żadnych zasobów, w związku z czym przejmowano wszystkie możliwe zbiory bez wcześniejszej selekcji. Gromadzono zbiory porzucone z Łodzi i okolic. Po uzyskaniu odpowiednich zezwoleń zabezpieczano księgozbiory z lokali publicznych i mieszkań prywatnych. W połowie 1945 r. akcje tę rozszerzono na zasoby z zachodnich regionów kraju,

¹ J. Kita, S. Pytlas, *Uniwersytet Łódzki w latach 1945–1995*, Łódź 1996; s. 16–17; B. Baranowski, K. Baranowski, *Pierwsze lata Uniwersytetu Łódzkiego (1945–1949)*, Łódź 1985, s. 23–28, 57–59.

² H. Tadeusiewicz, *Helena Więckowska jako dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi*, [w:] *Helena Więckowska 1897–1984*, red. J. Andrzejewski, Łódź 1988, s. 43–54.

³ B. Baranowski, K. Baranowski, *op. cit.*, s. 211.

⁴ H. Więckowska, *Biblioteka Główna UŁ*, [w:] *Uniwersytet Łódzki 1945–1970*, red. A. Kłowska, Łódź 1970, s. 166.

gdzie znajdowało się wiele zbiorów poniemieckich i podworskich. Drugie podstawowe źródło gromadzenia zbiorów stanowiły dary, wśród których największe uzyskano w maju 1946 r., od Związku Patriotów Polskich we Lwowie (23 500 wol.)⁵. Stopniowo uruchomiono także pozostałe źródła wpływów: kupno, egzemplarz obowiązkowy, a także wymianę (dzięki nawiązaniu współpracy z instytucjami krajowymi i zagranicznymi). Zbiory gromadzono w lokalu przy al. Kościuszki 10, a najwartościowsze, po wstępnej selekcji, przenoszono do sal przy ul. Narutowicza 59a. W pierwszym okresie istnienia biblioteki wyodrębniono Dział Katalogowania, kierowany przez Helenę Walterową, zajmujący się opracowywaniem zbiorów. Starano się przy tym od początku o zachowanie odpowiedniej kolejności opracowania poszczególnych wpływów (począwszy od najwartościowszych dzieł zakupionych, a następnie egzemplarza obowiązkowego). Do 1960 r. opracowano ponad 80% zbiorów (w tym prawie 100% czasopism).

Najważniejszym zadaniem każdej biblioteki jest udostępnianie zbiorów. Trudna sytuacja BUŁ w latach 1945–1959 mocno ograniczyła tę działalność. W maju 1946 r., w gmachu przy al. Kościuszki utworzono Czytelnię Główną zaopatrzoną w stale aktualizowany księgozbiór podręczny, udostępniano tam również czasopisma bieżące. W październiku tegoż roku uruchomiono Wypożyczalnię Międzybiblioteczną, a rok później Wypożyczalnię Miejsową. Agendy te przeniesiono później do nowych sal przy ul. Narutowicza 59a, oddalonych od magazynów przy al. Kościuszki 10 o dwa km, co mocno utrudniało korzystanie ze zbiorów bibliotecznych w szerszym zakresie. Mimo tych trudności następował systematyczny wzrost czytelnictwa, zarówno w Czytelniach, jak i Wypożyczalniach⁶.

Poza podstawową działalnością w BUŁ prowadzono także inne działania. W 1949 r. zorganizowano agendę informacyjno-bibliograficzną, przekształconą następnie w Oddział Informacji Biblioteczno-Bibliograficznej, kierowany przez Leona Błaszczyka. Od początku biblioteka pełniła funkcję ośrodka centralnego, kierującego działaniami wszystkich bibliotek na terenie Uniwersytetu Łódzkiego. Poza tym prowadzono intensywną działalność dydaktyczną, organizując od 1954 r. systematyczne szkolenia biblioteczne dla młodzieży rozpoczynającej studia uniwersyteckie, w celu zapoznania jej ze zbiorami i sposobami ich udostępniania. Ważną dziedziną pracy biblioteki szkoły wyższej jest działalność naukowa. Jest ona jednym z wyznaczników poziomu personelu. O planowej działalności naukowej w BUŁ zaczęto myśleć od początku lat 50., gdy ustabilizowała się jej organizacja i personel. Zarządzenie Ministra Szkolnictwa Wyższego z 1953 r. nałożyło na biblioteki naukowe obowiązek prowadzenia

⁵ Z. Dylik, *Biblioteka Uniwersytecka w Łodzi w pierwszym okresie istnienia*, „Życie Szkoły Wyższej” 1980, R. 28, z. 7, s. 102–105.

⁶ H. Więckowska, *op. cit.*, s. 179.

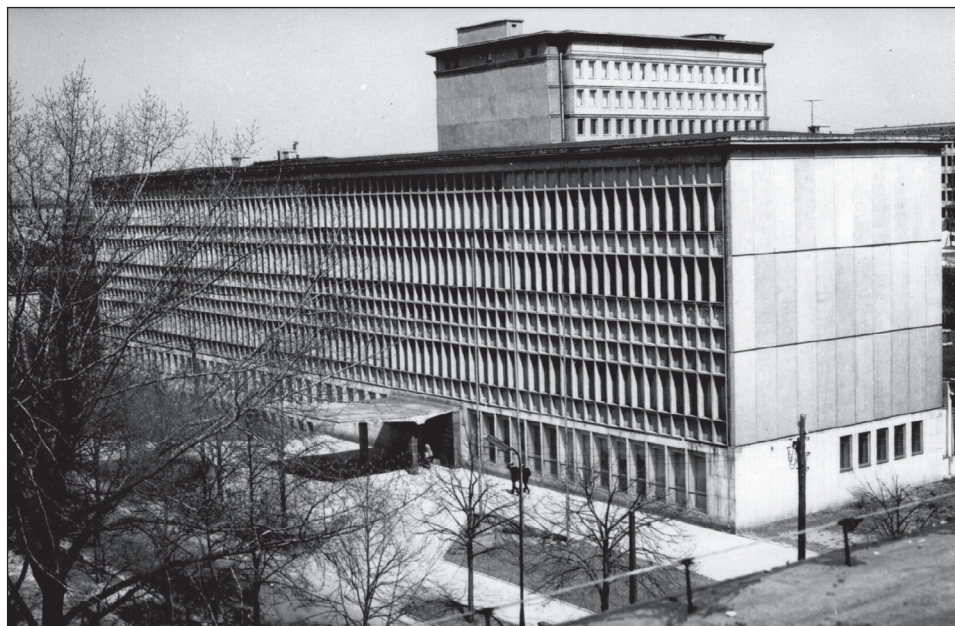
prac naukowych. W BUŁ w 1959 r. utworzono Oddział Prac Naukowych, Organizacyjno-Naukowych i Dydaktycznych. Oprócz wydawania szeregu mniejszych pozycji zaczęto realizować dwie wielkie prace zespołowe. Pierwszą był, prowadzony od 1954 r., *Słownik pracowników książki polskiej*, pod redakcją Ireny Treichel. Drugą pracą była *Encyklopedia wiedzy o książce*, której trzy działy, bibliotekarstwo, bibliografia i historia bibliotek, powstały od 1957 r., pod redakcją Heleny Więckowskiej⁷.

Mimo szybkiego rozwoju, na prawidłową pracę całej Biblioteki negatywnie rzutowała jej trudna sytuacja lokalowa. Już pierwszy dyrektor BUŁ Adam Łysakowski zgłosił w 1948 r. wniosek odnośnie budowy nowego gmachu. Jednocześnie wicedyrektor Zygmunt Dylik opracował szczegółowy program przyszłego lokalu Biblioteki. Władze zwierzchnie zaakceptowały plany i od grudnia 1950 r. łódzcy architekci Eugeniusz Budlewski i jako główny projektant Edmund Orlik opracowywali projekt i dokumentację techniczną nowego gmachu. Starali się przy tym uwzględniać nowe rozwiązania pojawiające się w dziedzinie budownictwa bibliotecznego. Odchodząc od tradycyjnych, europejskich rozwiązań bibliotek-magazynów, wykorzystali w pewnym stopniu rozwiązania amerykańskie, proponując nowy typ magazynu wieżowego oraz zróżnicowanie obsługi czytelników. Podstawą koncepcji gmachu była zasada nie krzyżowania się drogi czytelnika, książki i personelu oraz dostępność podstawowych zbiorów i możliwości rozbudowy. Zaprojektowany budynek składał się z dwóch części: frontowej, gdzie znajdowały się pomieszczenia czytelników, pracowni, biura zarządu i administracji oraz tylnej, magazynowej. Postarano się o przestronne pomieszczenia czytelnicze, które zajęły 28% ogólnej powierzchni, więcej zajmowały tylko magazyny (49%). Ustalono przy tym pewne rezerwy magazynowe, by budynek zbyt szybko nie stracił użyteczności⁸. Prace nad projektem zakończono w 1952 r. Nowy gmach BUŁ zaplanowano u zbiegu ul. Matejki i Narutowicza. Budowę rozpoczęto w marcu 1955 r., ukończono na początku 1960 r., a w maju tegoż roku rozpoczęto działalność już w nowym gmachu. Budynek magazynowy przewidziano na 1 mln wol., 320 miejsc w czytelniach głównych i 220 w pozostałych. Kubatura gmachu wynosiła 55 069 m³. Dekoracje plastyczne wykonali profesorowie Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych w Łodzi, Leon Kunka i Stanisław Fijałkowski, natomiast rzeźbę w hallu na I piętrze stworzył Mieczysław Szadkowski. Na parterze budynku głównego, obok szatni, znalazły się pomieszczenia katalogowe, a także aula wykładowa i wystawowa. W pobliżu katalogów ulokowano Działy Opracowania Zbiorów i Katalogów. Na I piętrze umieszczono Wypożyczalnię oraz pokoje

⁷ *Ibidem*, s. 188–191.

⁸ Z. Dylik, *Założenia budowy nowego gmachu Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi*, „Przegląd Biblioteczny” 1954, R. 22, z. 3, s. 233–240.

administracji i dyrekcji. Natomiast na II piętrze znajdowały się dwie duże czytelnie, po 160 miejsc. W oddzielnej części budynku umieszczono Dział Zbiorów Specjalnych⁹ (ryc. 1).

Ryc. 1. Budynek Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego w 1960 r. Foto: J. Baranowski

Biblioteka nie objęła w 1960 r. całości budynku. Wobec trudności lokalowych UŁ szereg pomieszczeń zajęły zakłady, katedry i inne jednostki uczelni. Mieściły się tu m.in. sale wykładowe i pomieszczenia Katedry Etnografii, Zakładu Literatury Polskiej, Katedry Teorii Literatury i Filmu, Zakładu Historii Sztuki. Sytuacja ta zmieniała się dopiero w kolejnych dekadach, dzięki przeniesieniu tych jednostek do nowych budynków uniwersyteckich.

Lata 1960–1980

Nowy lokal pozwolił na właściwe rozwinięcie działalności bibliotecznej. Zwracano, co prawda, uwagę na szereg niedociągnięć, które wydłużyły adaptację pracowników w nowym gmachu¹⁰. Mimo to szyb-

⁹ Z. Dylik, *Pierwszy etap budowy nowego gmachu Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi. Zmiany w pierwotnym projekcie*, „Przegląd Biblioteczny” 1956, R. 24, z. 2, s. 136–147.

¹⁰ Niedociągnięcia dotyczyły prac wykończeniowych, braku części urządzeń usprawniających pracę, ciasnych pomieszczeń parterowych. Szerzej zob.: J. Janiak, *Biblioteka Uni-*

ko ustabilizowano sprawy organizacyjne, zwiększono stopniowo kadre pracowniczą. Działalność podstawowa biblioteki, polegająca na gromadzeniu, opracowywaniu i udostępnianiu zbiorów uległa zdecydowanej poprawie. Można było także w większym zakresie rozwinąć inne rodzaje działalności, informacyjne, dydaktyczne i naukowe.

Pierwszą z trzech głównych funkcji bibliotek, obok opracowania i udostępniania, jest gromadzenie zasobów. Działalnością w tym zakresie zajął się w BUŁ Dział Gromadzenia Zbiorów, kierowany początkowo przez Zofią Hiszpańską, a od 1972 r. przez Janusza Dunina¹¹. Zbierano od początku głównie wydawnictwa z dziedzin nauk reprezentowanych na UŁ, a w szerszym zakresie wydawnictwa humanistyczne. Po włączeniu do Uczelni Państwowej Wyższej Szkoły Pedagogicznej i Wyższej Szkoły Ekonomicznej, większą uwagę zaczęto zwracać także na wydawnictwa matematyczno-przyrodnicze oraz prawno-ekonomiczne. Nowe pomieszczenia umożliwiły również rozbudowę księgozbiorów podręcznych i zbiorów specjalnych, ale przede wszystkim wpłynęły na poprawę warunków udostępniania zasobów bibliotecznych¹². Zajmowało się tym kilka agend: Wypożyczalnia: Miejskowa i Międzybiblioteczna oraz kilka czytelni. Czytelnię Główną zaopatrzone w bogaty księgozbiór podręczny, składający się z wydawnictw informacyjnych (encyklopedii, bibliografii, słowników, wydawnictw statystycznych) oraz podstawowych opracowań, monografii i podręczników z poszczególnych dziedzin wiedzy, dobierany pod względem dziedzin UŁ, stale aktualizowany i rozbudowywany. Czytelnia Czasopism zaopatrzone była w bieżące czasopisma. Technika udostępniania zbiorów w tym okresie nie ulegała zmianie. Czytelnik wyszukiwał w katalogach poszukiwane wydawnictwa i odnotowywał je na rewersach, zapisując ich sygnaturę, ustalając ich położenie w magazynach. Rewersy wrzucano następnie do skrzynek, skąd wybierali je pracownicy magazynów i realizowali, odsyłając znalezione pozycje do wypożyczalni lub czytelni (ryc. 2 i 3).

Wraz z rozwojem UŁ wzrastała też systematycznie liczba czytelników BUŁ. Tendencje te były najbardziej widoczne w latach 70., kiedy to w 1977 r. odwiedziło ją 15 036 osób. Znacznie zwiększyło się udostępnianie wszystkich rodzajów zbiorów¹³. Biblioteka, po przeniesieniu do nowego gmachu,

---

wersytetu Łódzkiego. *Główne problemy organizacji i zarządzanie w latach 1945–2005*, [w:] *O nauce, dokumentach i informacji w bibliotekach Uniwersytetu Łódzkiego*, red. S. Kurek-Kokocińska, Łódź 2008, s. 86–88.

¹¹ *Sprawozdanie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi za rok 1972*, s. 17.

¹² H. Więckowska, *op. cit.*, s. 170–171.

¹³ Ogólna liczba czytelników podniosła się z 4219 w 1959 r. do 12 815 w 1980 r. Wyraźny wzrost zanotowano także w udostępnianiu zbiorów: w wypożyczalni od 52 571 wol. w 1960 r. do 166 954 wol. w 1980 r., w czytelniach od 337 610 wol. w 1962 r. do 487 677 wol. w 1980 r. Dane na podstawie *Sprawozdań Biblioteki za lata 1960–1980*.

w ciągu dwóch pierwszych dekad funkcjonowania wyróżniała się na tle innych bibliotek uniwersyteckich w kraju. Odnotowywano tu jedne z największych wskaźników udostępnianych i wypożyczanych dzieł. Świadczy to o randze młodej instytucji oraz właściwym jej rozwoju.

Ryc. 2. Czytelnia Główna BUŁ. Foto: J. Baranowski

Ryc. 3. Czytelnia Czasopism BUŁ. Foto: J. Baranowski

Nowy lokal BUŁ pozwolił również na właściwe rozwinięcie działalności Oddziału Zbiorów Specjalnych. Zgromadzone w nim zasoby stanowią specyficzną, odrębną część każdej biblioteki naukowej. Należą do nich m.in. starodruki, mapy, ryciny, rękopisy, nuty. W BUŁ początkowo były gromadzone dość przypadkowo, w niewielkim stopniu opracowywane i prawie nie udostępniane. Część kolekcji opracowywano w Oddziale Opracowania, a w 1952 r. uruchomiono Oddział Kartografii i udostępniano zasoby w Czytelni Głównej. Po przeniesieniu do nowego budynku w 1961 r. wyodrębniono osobny Oddział Zbiorów Specjalnych, podzielony na sekcje: rękopisów, starodruków, kartografii, ikonografii, muzykaliów i dokumentów życia społecznego, kierownictwo powierzając od 1969 r. Michałowi Kunie. Rękopisy z kolekcji BUŁ są podzielone na dwie grupy. Pierwszą są maszynopisy prac doktorskich i habilitacyjnych powstałych na UŁ, a drugą – kolekcje rękopiśmienne i pojedyncze rękopisy. Sekcja Starodruków gromadzi druki wydane do 1800 r., stanowiące bardzo cenną część zbiorów Biblioteki. Wyróżnia się wśród nich kolekcja inkunabułów, czyli druków wydanych do 1500 r. Kolejna grupa zbiorów specjalnych – zbiory kartograficzne to mapy, atlasy, plany i przewodniki. Zbiory ikonograficzne to różnego rodzaju albumy malarskie, teki z reprodukcjami oraz fotografie, grafiki artystyczne i ekslibrisy. Sekcja Muzykaliów gromadzi nuty, płyty i taśmy magnetofonowe oraz wydawnictwa dotyczące muzyki. Wyposażono ją w specjalną salę z aparaturą do obsługi nagrań oraz fortepian. Odrębną część zasobów specjalnych stanowią dokumenty życia społecznego. Gromadzi się tutaj różnorakie katalogi, instrukcje handlowe i przemysłowe, broszury okolicznościowe, druki reklamowe, kalendarze, informatory periodyczne, gazetki zakładowe i plakaty. Dzięki cennym pozycjom zbiory specjalne szybko stały się ważną częścią księgozbioru BUŁ. Większy nacisk kładziono tutaj na łodzian (wydawnictwa dotyczące regionu łódzkiego), które w coraz większym stopniu mogły być wykorzystywane do badań pracowników naukowych oraz studentów¹⁴.

Jedną z ważnych funkcji biblioteki uniwersyteckiej jest informacja naukowa. Obok działalności podstawowej, biblioteki uczelniane muszą posiadać księgozbiór służący pracy naukowej i pomagający w nauczaniu. Tego typu działalność skupia się głównie na informowaniu o własnych zbiorach. W BUŁ pod koniec lat czterdziestych uruchomiono agendę informacyjno-bibliograficzną, przekształconą w 1964 r. w Oddział Informacji Naukowej, kierowany przez wiele lat przez Wandę Frontczakową¹⁵. Dzięki temu można było odpowiadać na pytania wysuwane przez pojedyncze osoby lub instytucje. Niezbędne są do tego pomoce naukowe:

¹⁴ W. Frontczakowa, J. Jaworska, *Biblioteka Uniwersytecka w Łodzi. Informator dla czytelników*, Łódź 1966, s. 39–43.

¹⁵ *Sprawozdanie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi za rok 1963*, s. 10, 15.

bibliografie, encyklopedie, katalogi itp. Do tych celów zebrano w BUŁ odpowiedni księgozbiór bibliologiczny, umieszczony na I piętrze nowego gmachu. Poza tymi funkcjami Oddział Informacji Naukowej zajmował się organizowaniem różnorodnych wystaw tematycznych, problemowych, okolicznościowych oraz nabytków. Od początku istnienia BUŁ wydawano *Wykaz Nabytków Biblioteki*, starając się ciekawsze z nich, co miesiąc, prezentować w hallu głównym. Nowy gmach umożliwił w szerokim zakresie organizację wystaw. Organizowano ich od kilku do kilkunastu rocznie. Do największych należały ekspozycje z okazji uroczystości 15. lecia UŁ (1960 r.) i obchodów lelewelowskich 1861–1961 (1961 r.) a także wystawa *Łódź i region łódzki w nauce polskiej 1945–1968* (1968 r.) i związana z jubileuszem 25. lecia UŁ (1970 r.). Najczęściej jednak organizowano mniejsze ekspozycje z okazji rocznic urodzin lub śmierci wybitnych osób. Udostępniano również hall na wystawy organizowane przez inne instytucje.

Nowa lokalizacja Biblioteki pozwoliła również na rozwinięcie działalności dydaktycznej. Wydawano informatory i przewodniki dla czytelników. Organizowano systematyczne przysposobienia biblioteczne dla studentów I roku (od 1960 r. zostały uznane za obowiązkowe)¹⁶. Zaczęto prowadzić również ćwiczenia bibliograficzne dla studentów starszych lat, przygotowujących prace magisterskie. Ponadto ważne miejsce w dydaktyce zajęły pokazy zbiorów dla uczniów szkół średnich oraz innych osób zainteresowanych. Dbano także o dokształcanie młodej kadry pracowniczej prowadząc różnorodne szkolenia i umożliwiając studia wyższe na różnych kierunkach.

Systematycznie rozwijała się działalność naukowa pracowników BUŁ. Ważną rolę odgrywali tutaj bibliotekarze dyplomowani, przygotowani do prowadzenia tego typu działalności. Organizacją działań naukowych zajmował się Oddział Prac Naukowych, Organizacyjno-Naukowych i Dydaktycznych. Kontynuowano rozpoczęte w pierwszym okresie istnienia Biblioteki duże prace: *Słownik biograficzny pracowników książki polskiej* oraz *Encyklopedię wiedzy o książce* wydaną przez Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Prowadzono wiele prac związanych z uczelnią i łódzkim środowiskiem bibliotekarskim. Zebrano materiały bibliograficzne dokumentujące dorobek piśmienniczy pracowników UŁ z lat 1955–1964, 1965–1969, 1970–1974 i 1975–1979. W najszerszym zakresie pracowano nad zagadnieniami regionalnymi, opracowując m.in.: *Bibliografię prasy łódzkiej 1863–1944* (Wiesława Kaszubina), *Bibliografię łódzkiej produkcji wydawniczej do 1918 r.* (Janina Jaworska) oraz *Łódzką bibliografię regionalną 1945–1970* (Wanda Frontczakowa, Waław Frontczak). Spora część prac naukowych

¹⁶ *Sprawozdanie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi za rok 1960*, s. 87.

była realizowana w indywidualnym zakresie i wynikała z osobistych zainteresowań pracowników BUŁ¹⁷.

Osobne zagadnienie stanowi sieć bibliotek zakładowych. Biblioteki główne szkół wyższych razem z bibliotekami instytutów i katedr stanowią tzw. sieć biblioteczną. W BUŁ od początku istnienia nadzorowano prace mniejszych bibliotek. Już w 1952 r. powołano samodzielny Referat Bibliotek Zakładowych, przekształcony w 1956 r. w oddział, kierowany przez Janinę Racięcką (od 1972 r. przez Halinę Rosiecką)¹⁸. W bibliotece głównej prowadzono ponadto centralny katalog zbiorów bibliotek zakładowych. W 1980 r. w sieci UŁ było 15 większych bibliotek zakładowych, o księgozbiorach powyżej 10 tys. wol.

Łódzka Biblioteka Uniwersytecka bardzo szybko stała się największą instytucją biblioteczną w mieście. W latach 1945–1959 zorganizowano jej podstawy, ale decydujący wpływ na dalszy rozwój miało przeniesienie jej do nowego gmachu w 1960 r. Nowy lokal i właściwa organizacja pozwoliły na kontynuowanie i poszerzenie najważniejszych form pracy instytucji oraz umożliwiły podejmowanie kolejnych zadań, którym BUŁ nie mogła podołać w poprzednich, trudnych warunkach. Bardzo szybko powiększał się księgozbiór biblioteczny. W 1980 r. był już trzykrotnie większy niż w 1960 r. i przekraczał 1 mln wol. (razem z bibliotekami zakładowymi ponad 2 mln wol.). Znacznie zwiększyło się także opracowanie zbiorów. Dzięki nowym pomieszczeniom biblioteki poprawiła się jakość użytkowania. Zwłaszcza w latach 70. odnotowano bardzo duży wzrost liczby udostępnionych w Czytelniach i Wypożyczalni dzieł, związany niewątpliwie ze znacznym wzrostem liczby studentów, ale świadczący także o ważnej pozycji biblioteki w Łodzi.

Bibliografia

- Baranowski B., Baranowski K., *Pierwsze lata Uniwersytetu Łódzkiego (1945–1949)*, Łódź 1985.
- Dylik Z., *Biblioteka Uniwersytecka w Łodzi w pierwszym okresie istnienia*, „Życie Szkoły Wyższej” 1980, R. 28, z. 7.
- Dylik Z., *Pierwszy etap budowy nowego gmachu Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi. Zmiany w pierwotnym projekcie*, „Przegląd Biblioteczny” 1956, R. 24, z. 2.
- Dylik Z., *Założenia budowy nowego gmachu Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi*, „Przegląd Biblioteczny” 1954, R. 22, z. 3.
- Frontczakowa W., Jaworska J., *Biblioteka Uniwersytecka w Łodzi. Informator dla czytelników*, Łódź 1966.

¹⁷ Przykładami tutaj są prace H. Więckowskiej i I. Treichel dotyczące J. Lelewela oraz prace J. Dunina na temat łódzkiej książki i bibliofilstwa oraz wydawnictw drugorzędnych z końca XIX i początku XX w.

¹⁸ *Sprawozdanie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi za rok 1972*, s. 21.

- Janiak J., *Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego, Główne problemy organizacji i zarządzanie w latach 1945–2005*, [w:] *O nauce, dokumentach i informacji w bibliotekach Uniwersytetu Łódzkiego*, red. S. Kurek-Kokocińska, Łódź 2008.
- Kita J., Pytlas S., *Uniwersytet Łódzki w latach 1945–1995*, Łódź 1996.
- Sprawozdanie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi za rok 1963.*
- Sprawozdanie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi za rok 1960.*
- Sprawozdanie Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi za rok 1972.*
- Tadeusiewicz H., *Helena Więckowska jako dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi*, [w:] *Helena Więckowska 1897–1984*, red. J. Andrzejewski, Łódź 1988.
- Więckowska H., *Biblioteka Główna UŁ*, [w:] *Uniwersytet Łódzki 1945–1970*, red. A. Kłoskowska, Łódź 1970.

Dynamika systematycznego wzrostu, nowoczesna przestrzeń intelektu, labirynt znaków, magia zaangażowanych w swoją pracę ludzi z pasją – to tylko kilka haseł, które przychodzą na myśl, kiedy chcemy przywołać nazwę Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego i 70 lat jej historii. Łódź przed dwoma wiekami powstawała z tradycji niejednorodnych, i podobnie powstawał – jako mozaika różnych treści intelektualnych – Uniwersytet Łódzki.

profesor Jarosław Płuciennik

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

www.wydawnictwo.uni.lodz.pl
e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl
tel. (42) 665 58 63, faks (42) 665 58 62

ISBN 978-83-7969-679-6

9 788379 696796